Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

RAPPORT

Årsuppföljning LBE 2021

Uppföljning av kommunernas tillståndsprövning och tillsyn

Årsuppföljning LBE 2021: Uppföljning av kommunernas tillståndsprövning och tillsyn

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

MSB:s Kontaktperson: Björn Magnell (RO-EX), 010-240 51 75,
bjorn.magnell@msb.se

Produktion: Advant

Diarienummer: 2022-12004
Publikationsnummer: MSB2123 - december 2022
ISBN: 978-91-7927-331-6

Innehåll

1. Sammanfattning 4

2. Inledning 5
2.1 Bakgrund 5
2.2 Syfte 5
2.3 Svarsfrekvens 5
2.4 Fortsatt uppföljning 5

3. Redovisning av enkätsvar 6
3.1 Kommunernas resurser för hantering av LBE 6
3.1.1 Resurser hos kommuner och förbund 6
3.2 Tillstånd enligt LBE 6
3.2.1 Antal tillstånd 6
3.2.2 Vägledning vid tillståndsprövning 7
3.2.3 Avslag av tillståndsansökan 7
3.2.4 Vanliga brister i en tillståndsansökan 8
3.2.5 Platsbesök i samband med tillståndsprövningen 9
3.2.6 Hur ofta är avsyning ett villkor i ett tillståndsbeslut? 9
3.2.7 Överklagade tillståndsbeslut 9
3.2.8 Återkallade tillstånd under 2021 10
3.3 Tillsyn enligt LBE 10
3.3.1 Finns en tillsynsplan hos kommunerna? 10
3.3.2 Antal genomförda tillsyner 11
3.3.3 Urval av tillsynsobjekt 11
3.3.4 Vägledning vid tillsyn 12
3.3.5 Krav på åtgärder 12
3.3.6 Utfärdade förelägganden och förbud 13
3.3.7 Brister vid tillsyn 13
3.3.8 Tillståndspliktiga verksamheter för vilka tillsyn inte genomförs 14
3.3.9 Tillsyn vid verksamheter som inte omfattas av tillståndskravet 15
3.4 Behov av kompetensutveckling i kommunerna 15
3.4.1 Kommunens behov av kompetensutveckling 15
3.5 Olyckor och tillbud inom LBE-området 16
3.5.1 Rutin för att samla in underrättelser om olyckor och tillbud 16
3.5.2 Olycks- och tillbudsrapportering enligt 12 § FBE 16
3.5.3 Uppföljning av inträffade olyckor 17
3.6 Utvecklingstrender som kommunerna identifierar 17
3.6.1 Brandfarliga varor 17
3.6.2 Explosiva varor 18
3.7 Aktuella frågor, brandfarliga varor. 18
3.8 Aktuella frågor, explosiva varor 19
3.9 Övriga synpunkter i kommunernas svar 20

1. Sammanfattning

MSB följer årligen upp hur kommunerna uppfyller sina uppgifter enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor, LBE. Till MSB:s uppföljning för året 2021 har 279 av landets 290 kommuner bidragit med underlag.

De flesta kommunerna har upprättat en plan för genomförandet av sin LBE-tillsyn. I vissa fall genomförs tillsynen samordnat med LSO-tillsynen. En del kommuner genomför platsbesök hos verksamhetsutövarna i samband med prövningen av nya tillstånd och anser att detta är tillräckligt. Några kommuner har svarat att man p.g.a. resursbrist inte genomför någon LBE-tillsyn.

Antalet genomförda tillsyner inom LBE-området under 2021 ligger fortfarande på en klart lägre nivå än tiden före pandemin och beror på de restriktioner som varit.

Den vanligaste bristen som kommunerna finner vid såväl tillståndsprövning som tillsyn är att utredningen om risker inte är tillfredställande. Detta gäller både hantering av brandfarliga och explosiva varor.

Angående behovet av kompetensutveckling och annat stöd från MSB svarar ungefär hälften av kommunerna att de har behov av vägledning gällande tillståndsprövning och tillsyn. Några uttrycker, mer specifikt, att de behöver kompetensutveckling gällande hantering av brandfarlig gas och brandreaktiva varor. Men, det område inom vilket kommunerna anser sig ha har störst behov av kompetensutveckling är hantering av spräng- och tändmedel.

Den utveckling som oroar kommunerna mest när det gäller hantering av brandfarliga varor är bristande kompetens hos föreståndare och verksamheter. Gällande explosiva varor är det sprängningarna ute i samhället samt felaktig användning av fyrverkerier som oroar mest.

Många kommuner har under året kommit i kontakt med nya brandfarliga varor varav vätgas är den mest förekommande.

Jämfört med tidigare år redovisar kommunerna ett stort antal återkallande av tillstånd.

2. Inledning

2.1 Bakgrund

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, ska enligt 23 § lagen om brandfarliga och explosiva varor, LBE, samordna tillsynsmyndigheternas (kommunernas) verksamhet och hjälpa dem i deras arbete med tillsynen. Utifrån den uppgiften följer MSB årligen upp hur lagen om brandfarliga och explosiva varor efterlevs.

Tidigare fanns kravet att kommunerna skulle rapportera till MSB om tillsynsverksamheten för det föregående kalenderåret. Senast en sådan rapportering följdes upp var 2009. Rapporteringskravet finns inte kvar. Denna sammanställning bygger på frivillig rapportering från kommunerna.

MSB genomför uppföljningen efter samråd med Sveriges Kommuner och Regioner, SKR.

Från och med 2017 års rapportering så redovisas även föregående års resultat för ett flertal frågor.

2.2 Syfte

Syftet med årsuppföljningen är att inhämta och sammanställa information om efterlevnaden av LBE. I första hand är det en uppföljning av kommunernas arbete, men uppföljningen ger även en överblick av situationen hos de tillståndspliktiga verksamheterna. Sammanställningen syftar främst till att inrikta MSB:s stöd och vägledning till kommunerna, men den kan även användas inom MSB som beslutsunderlag samt av de kommuner och förbund som så önskar.

2.3 Svarsfrekvens

För 2021 har totalt 279 av landets 290 kommuner lämnat svar som utgör underlaget för sammanställningen. Från enskilda kommuner har det inkommit 88 svar. 49 svar har lämnats av antingen räddningstjänstförbund, gemensamma nämnder eller från kommuner med civilrättsligt avtal med grannkommun. Bakom de 49 gemensamma svaren återfinns 191 kommuner.

2.4 Fortsatt uppföljning

MSB avser att genomföra uppföljningen årligen. Förhoppningen är att kommunerna även fortsatt vill bidra till underlaget.

3. Redovisning av enkätsvar

3.1 Kommunernas resurser för hantering av LBE

3.1.1 Resurser hos kommuner och förbund

I en av enkätens inledande frågor har kommunerna och förbunden har uppskattat hur mycket tid de ägnar åt tillståndsprövning och tillsyn inom LBE. Svaren visar att förutsättningarna ute i kommunerna skiljer sig åt på många vis. Komplexitet hos verksamheterna och antalet tillstånd som handläggs varierar stort. I en mindre kommun kan det handla om färre än tio tillstånd, medan man i ett större förbund har drygt 1 700 gällande tillstånd.

Tiden som en enskild kommun avsätter för tillståndsprövning och tillsyn enligt LBE varierar från enstaka arbetsdagar för en mindre kommun till 1,5 årsarbetskrafter för en större. Några kommuner har tagit stöd av närliggande förbund för delar av tillståndsprövningen och tillsynen. Ett exempel på detta är tillståndsärenden som rör hantering av explosiva varor.

För förbunden eller de gemensamma nämnderna är den minsta tid som avsätts för tillståndsprövning och tillsyn 0,1 årsarbetskraft. Ett av de större förbunden lägger fem årsarbetskrafter på arbete inom LBE-området.

3.2 Tillstånd enligt LBE

3.2.1 Antal tillstånd

I ”Tabell 1” redovisas hur många gällande LBE-tillstånd som finns hos kommunerna och hur många tillstånd som har utfärdats under aktuellt år. Inom parentesen anges hur många kommuner som har lämnat uppgifter om antal tillstånd respektive år.

Tabell 1. Antalet gällande LBE-tillstånd samt antalet utfärdade tillstånd under 2021.

	Antal tillstånd (antal svarande kommuner)						
Tillståndskategori	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**
Antal tillstånd, brandfarlig vara	19 469 (243)	21 192 (269)	19 468 (269)	20 632 (276)	19 349 (277)	20 150 (274)	20 234 (278)
Antal tillstånd, explosiv vara	3 411 (243)	4 738 (269)	4 098 (269)	3 819 (276)	3 574 (277)	3 773 (274)	3 753 (278)

Tillståndskategori	Antal tillstånd (antal svarande kommuner)						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Antal tillstånd, spräng- och tändmedel*	*	*	*	*	*	1 133 (252)	1 235 (270)
Utfärdade tillstånd 2021, brandfarlig vara	3 177 (247)	3 156 (275)	3 083 (270)	3 136 (274)	3 093 (277)	3 131 (279)	2 652 (279)
Utfärdade tillstånd 2021, explosiv vara	1 154 (247)	1 153 (275)	1 194 (270)	978 (274)	937 (277)	1 068 (273)	1 046 (279)
Utfärdade tillstånd 2021, spräng och tändmedel*	*	*	*	*	*	270 (254)	356 (270)

* Frågan om antal tillstånd för spräng- och tändmedel är ny från 2020.

3.2.2 Vägledning vid tillståndsprövning

Av de svarande kommunerna eller förbunden har 68 sammanställt egna vägledningar för tillståndsprövningen.

62 svarar att de har behov av mer vägledning från MSB gällande tillståndsprövning. En tredjedel av dessa önskar en mer övergripande vägledning om prövningsprocessen alternativt fler områdesspecifika vägledningar. Som motiv anges en önskan om en mer likriktad tillståndsprövning kommunerna emellan.

Följande önskemål eller behov om vägledning kopplat till tillståndsprocessen återkommer i kommunernas svar

- juridiska aspekter på tillståndsprövningen
- information och stöd för att uppnå samsyn och likartad bedömning i olika frågor mellan kommunerna
- underlag som bör finnas i en tillståndsansökan för en viss typ av verksamhet.

Andra områden som kommunerna lyfter är

- tydligare vägledning för lämplighetsbedömning av föreståndare och deltagare
- nivå för godkänd kvalité på riskutredningar
- tillståndsprövning vid hantering av explosiva varor
- tillståndsprövning vid hantering av vätgas.

3.2.3 Avslag av tillståndsansökan

Under 2021 har 30 kommuner eller räddningstjänstförbund avslagit minst en tillståndsansökan.

De vanligaste orsakerna till avslag är

- bristfälliga ansökningar (exempelvis att begärda kompletteringar inte inkommer)
- olämplig sökande eller föreståndare

- otillräcklig riskutredning
- sökt mängd är inte tillståndspliktig
- aktsamhetskraven i 6 §, LBE, uppfylls inte
- brister i anläggningen.

3.2.4 Vanliga brister i en tillståndsansökan

Den mest vanligt förekommande bristen under 2021 för både brandfarliga och explosiva varor är liksom tidigare år utredning om risker. ”Diagram 1” visar de vanligaste bristerna i inkomna tillståndsansökningar för brandfarlig vara under 2021 och ”Diagram 2” visar de vanligaste bristerna i inkomna tillståndsansökningar för explosiv vara under 2021.

Under punkten ”Annat” i ”Diagram 1” för brandfarlig vara nämns framför allt brister vid anmälan av personer med betydande inflytande. För ”Diagram 2” gällande explosiv vara nämns bristande kompetens under punkten ”Annat”.

Diagram 1. Vanliga brister i tillståndsansökningar för brandfarlig vara.

Diagram 2. Vanliga brister i tillståndsansökningar för explosiv vara.

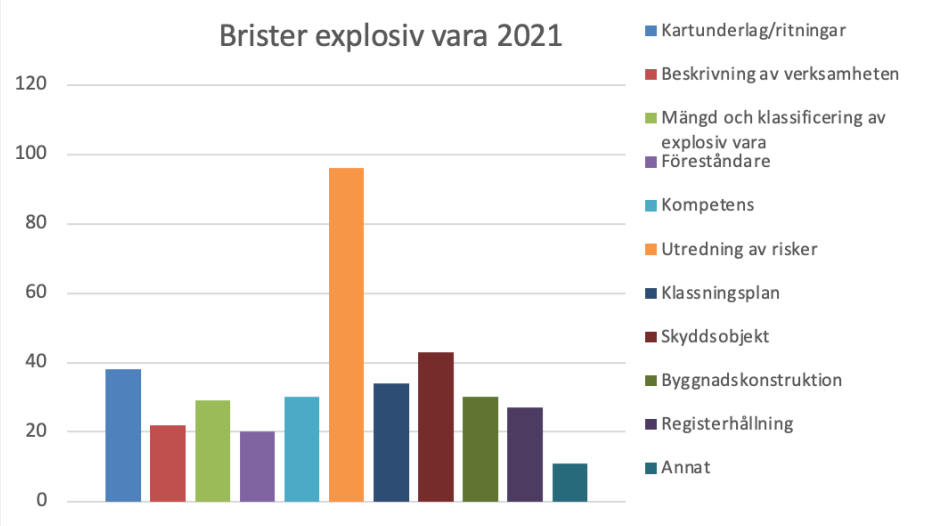

3.2.5 Platsbesök i samband med tillståndsprövningen

”Diagram 3” visar antalet genomförda platsbesök hos verksamheter i samband med tillståndsprövning under år 2021. Besöksfrekvensen i tillståndsärenden är ungefär densamma som tidigare år.

Diagram 3. Besöksfrekvens i samband med tillståndsprövningen. Svaren är omräknade till enskilda kommuner.

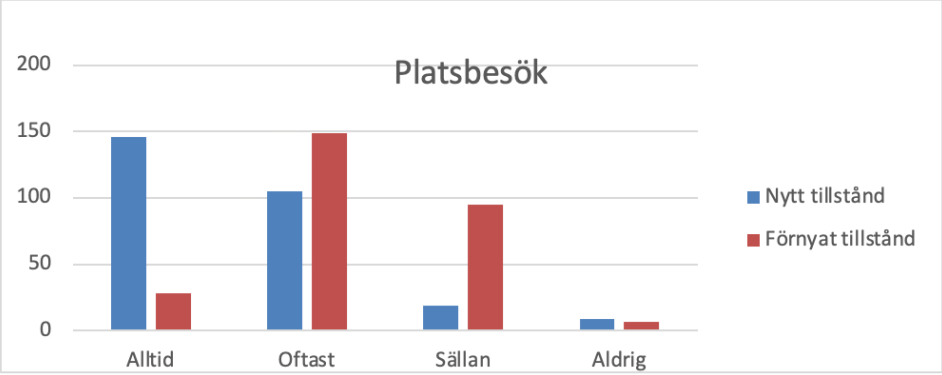

3.2.6 Hur ofta är avsyning ett villkor i ett tillståndsbeslut?

Av ”Diagram 4” framgår hur vanligt förekommande det är att avsyning villkoras i tillståndsbesluten. Avsyningsvillkoret förekommer oftast när en verksamhet tillståndsprövas för första gången.

Diagram 4. Visar hur ofta avsyning lades som ett villkor i ett tillståndsbeslut. Svaren är omräknade till enskilda kommuner.

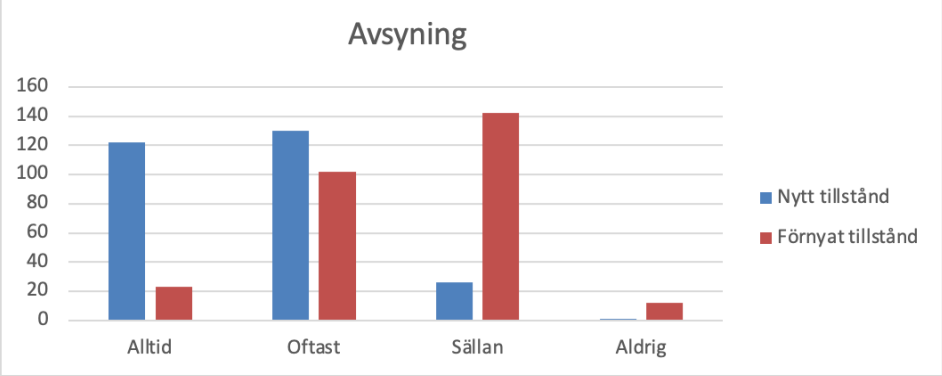

3.2.7 Överklagade tillståndsbeslut

Under 2021 var det sju tillståndsbeslut som överklagades hos de svarande kommunerna. ”Diagram 5” redovisar antalet överklagade tillståndsbeslut under perioden 2015–2021.

Diagram 5. Antal överklagade tillståndsbeslut.

3.2.8 Återkallade tillstånd under 2021

Under året återkallades sammanlagt 138 tillstånd av 19 kommuner eller förbund. Det vanligaste skälet till återkallelse är att verksamheten upphört. Andra områden där det funnits brister som lett till återkallelse var följande

- olämplig tillståndshavare eller föreståndare
- brott mot aktsamhetskravet
- överskriden mängd
- villkor i tillstånd har inte uppfyllts
- ändrad verksamhet.

Det är en tydlig ökning av antalet återkallade tillstånd under 2021. Detta kan sannolikt förklaras av de nya kraven på lämplighetsprövning i LBE. Krav som lett till en genomgång av alla gällande tillstånd.

I ”Diagram 6” nedan finns antalet återkallade tillstånd under perioden 2015–2021.

Diagram 6. Antal återkallade tillstånd.

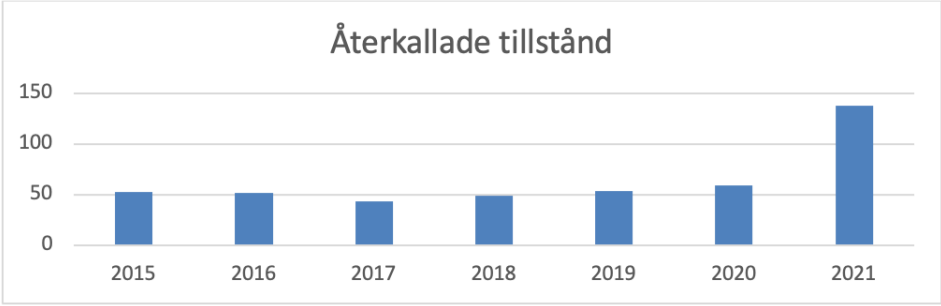

3.3 Tillsyn enligt LBE

3.3.1 Finns en tillsynsplan hos kommunerna?

I ”Diagram 7” redovisas hur många kommuner som har en plan för tillsyn enligt LBE. Många av kommunerna har en tillsynsplan. De som inte har någon tillsynsplan genomför oftast sin tillsyn samordnat med LSO-tillsynen. En del kommuner har inte utfört någon LBE-tillsyn på grund av pandemin alternativt har tillsynen varit kraftigt begränsad.

Diagram 7. Kommuner med tillsynsplan. Svaren är omräknade till enskilda kommuner.

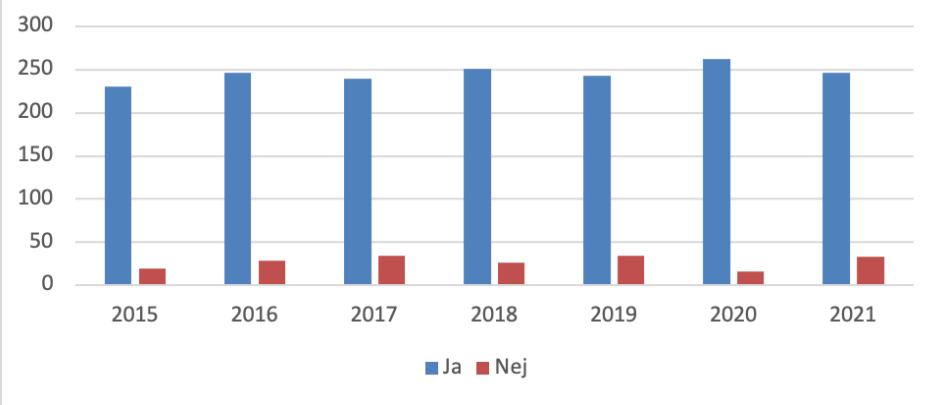

3.3.2 Antal genomförda tillsyner

I ”Tabell 2” visas antalet genomförda tillsyner för brandfarliga och explosiva varor under perioden 2015–2021. Antal tillsynsbesök, både gällande brandfarliga och explosiva varor, har begränsats på grund av restriktioner kopplat till Covid-19.

En del kommuner och förbund har korta tillståndsintervall. Eftersom platsbesök genomförs i samband med tillståndsprövningen anser man att tillsyn inte behöver genomföras under intervallet mellan besöken.

Några kommuner har minskat eller avstått från att genomföra tillsyn på grund av resursbrist.

En del kommuner och förbund genomför tillsyn samordnat med annan myndighet. Gällande brandfarlig vara utförs den gemensamma tillsynen oftast med kommunens miljökontor, samordning med länsstyrelsen förekommer också en del. För explosiv vara är Polismyndigheten den vanligaste partnern vid samordnad tillsyn. Det har skett färre gemensamma tillsyner under 2021 än året innan.

Tabell 2. Antal genomförda tillsyner.

Tillsynskategori	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Antal tillsyner, brandfarlig vara	2 712 (128*)	2 929 (140*)	2 720 (129*)	2 439 (123*)	2 513 (122*)	2 095 (114*)	1 852 (109*)
Antal tillsyner, explosiv vara	577 (89*)	693 (99*)	617 (85*)	534 (84*)	468 (78*)	355 (77*)	317 (71*)
Antal tillsyner, spräng- och tändmedel	**	**	**	**	**	109	51

* Antal kommuner eller förbund som har gjort tillsyn under året.
** Ny parameter från och med 2020.

3.3.3 Urval av tillsynsobjekt

”Diagram 8” och ”Diagram 9” visar på vilka grunder som kommunerna gör sitt val av tillsynsobjekt för brandfarlig respektive explosiv vara.

Diagram 8. Visar på vilken grund kommunerna väljer ut tillsynsobjekt.

Diagram 9. Visar på vilken grund kommunerna väljer ut tillsynsobjekt.

3.3.4 Vägledning vid tillsyn

Av de svarande kommunerna eller förbunden har 68 sammanställt egna vägledningar för sin tillsyn.

Det är 66 kommuner eller förbund som anser att det finns ett behov av fler vägledningar från MSB som stöd för tillsynen. Flera saknar en ”Tillsynshandbok – LBE” – liknande den för LSO – för samsyn i tillsynsfrågor kommunerna emellan. Andra förespråkar flera handböcker eller checklistor riktade mot olika verksamheter.

3.3.5 Krav på åtgärder

I ”Tabell 3” redovisas i vilken form kommuner och förbund ställer krav på åtgärder hos verksamhetsutövarna. En del använder båda alternativen i kombination. Det är 27 kommuner eller förbund som endast påpekar brister i tjänsteanteckningar.

Tabell 3. I vilken form ställs krav på åtgärd hos verksamhetsutövare.

Dokumentation	2020	2021
Tjänsteanteckningar	45	48
Överklagningsbara beslut	114	110

3.3.6 Utfärdade föreläggganden och förbud

I ”Tabell 4” redovisas antalet utfärdade föreläggande och förbud under åren 2015–2021. Av tabellen framgår även antalet vitesföreläggganden. Man kan konstatera att antalet föreläggande och förbud gällande brandfarlig vara är betydligt fler under samtliga år som redovisas. Detta kan förklaras med att antalet tillstånd som utfärdas för brandfarlig vara är betydligt fler än för explosiv vara, se avsnitt ”3.2.1”.

Tabell 4. Antal utfärdade föreläggande och förbud.

Föreläggande	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Antal föreläggande eller förbud, brandfarlig vara	178	353	247	214	277	253	287
Antal föreläggande eller förbud, explosiv vara	8	15	31	22	10	23	15
Beslut med vite	1 BV	2 BV	3 BV	5 BV	14 BV	8 BV	4 BV, 1 EV

3.3.7 Brister vid tillsyn

”Diagram 10” och ”Diagram 11” visar inom vilka områden brister upptäcks i samband med tillsynen över hanteringen av brandfarlig respektive explosiv vara. Brister i utredningen om risker är den vanligaste bristen både för brandfarliga och explosiva varor. Därefter kommer brister i instruktioner och rutiner.

Under punkten ”Annat” i ”Diagram 10” och ”Diagram 11” för brandfarliga och explosiva varor nämns t.ex. felaktig skyltning.

Diagram 10. Brister vid tillsyn brandfarlig vara.

Diagram 11. Brister vid tillsyn explosiv vara.

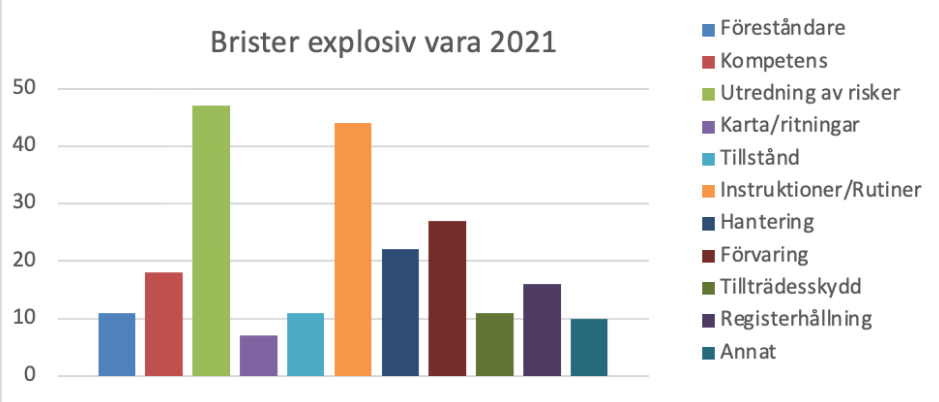

3.3.8 Tillståndspliktiga verksamheter för vilka tillsyn inte genomförs

Det finns tillståndspliktiga verksamheter, där vissa kommuner och förbund bestämt att tillsyn inte behöver genomföras. Anledningen kan t.ex. vara korta tillståndstider och att platsbesök har genomförts vid prövningen av tillståndet.

Andra kommuner genomför tillsyn vid alla verksamheter som beviljats tillstånd. Se resultatet i ”Diagram 12” nedan.

De vanligaste verksamheterna där det inte görs tillsyn är

- verksamheter som endast hanterar s.k. stenspräckare
- mindre verksamheter (restauranger, mindre industrier, privatpersoner)
- verksamheter med kort tillståndstid. Platsbesök eller avsyning görs vid tillståndsgivning.
- verksamhet som hanterar explosiva varor (t.ex. endast användning och överföring)
- verksamhet med dieseltankar.

Diagram 12. Antal kommuner eller förbund som avstår att tillsyna viss verksamhet.

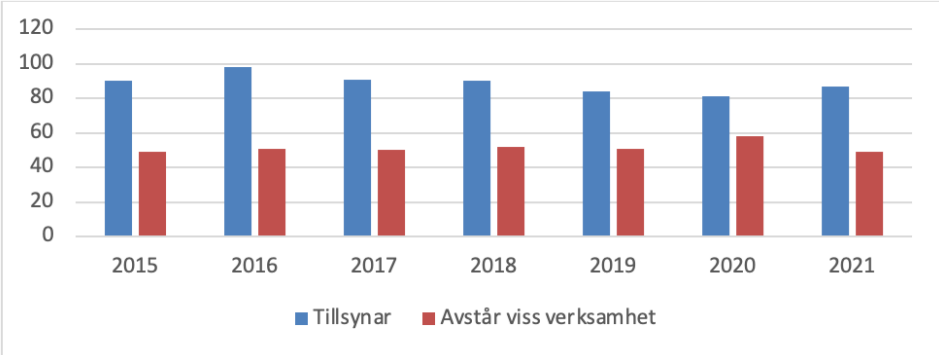

3.3.9 Tillsyn vid verksamheter som inte omfattas av tillståndskravet

”Diagram 13” visar hur många kommuner eller förbund som utfört eller inte utfört tillsyn på verksamheter som inte är tillståndspliktiga åren 2015–2021.

Diagram 13. Antal kommuner eller förbund som tillsynar icke tillståndspliktig verksamhet.

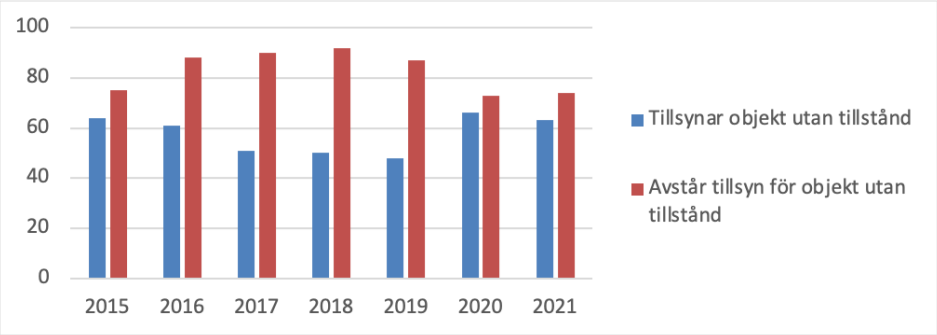

3.4 Behov av kompetensutveckling i kommunerna

3.4.1 Kommunens behov av kompetensutveckling

I ”Diagram 14” redovisas kommuners behov av kompetensutveckling inom området brandfarliga och explosiva varor. Denna frågeställning är ny för 2020. Av 137 kommuner eller förbund är det 127 som anser sig ha ett behov av kompetensutveckling. Området inom vilket kommunerna anser sig ha har störst behov av kompetensutveckling är hantering av spräng- och tändmedel.

Under punkten ”Annat” i ”Diagram 14” nämns bland annat

- vid införande av nya föreskrifter eller utgivning av handböcker önskas webbkurser, föreläsningar och/eller workshops som stöd
- prövning av föreståndare eller deltagare
- vätgas.

Diagram 14. Behov av kompetensutveckling hos kommunen.

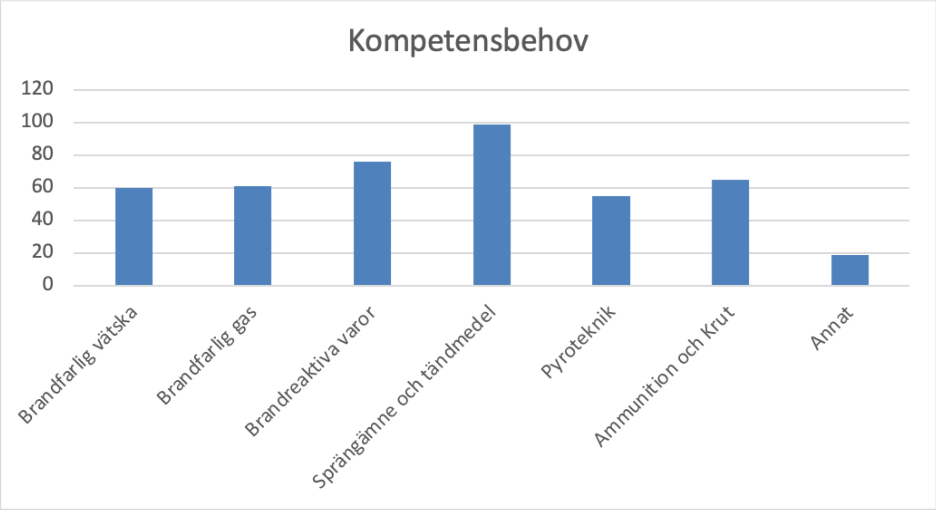

3.5 Olyckor och tillbud inom LBE-området

3.5.1 Rutin för att samla in underrättelser om olyckor och tillbud

”Diagram 15” visar hur många kommuner som har en rutin för att samla in underrättelser om olyckor och tillbud enligt 12 § FBE. Många kommuner saknar en sådan rutin.

Diagram 15. Antal kommuner med rutin för olycks- och tillbudsrapportering. Svaren är omräknade till enskilda kommuner.

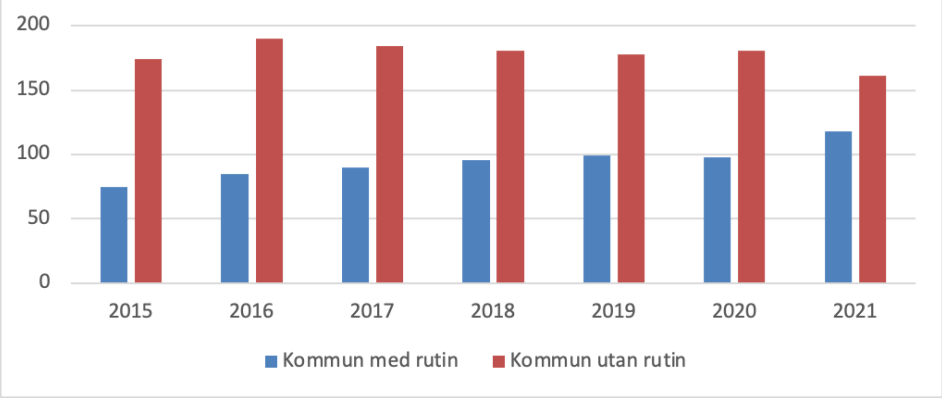

3.5.2 Olycks- och tillbudsrapportering enligt 12 § FBE

”Tabell 5” visar inrapporterade olyckor och tillbud under perioden 2015–2021. Under 2021 har 36 olyckor eller tillbud vid hantering av brandfarlig vara samt två olyckor eller tillbud vid hantering av explosiv vara rapporterats till kommunerna. I enkäten har frågan om olycks- och tillbudsrapportering delats upp i brandfarliga respektive explosiva varor från och med 2020.

Tabell 5. Antal inrapporterade olyckor och tillbud.

Rapporterade olyckor	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Antal rapporterade olyckor eller tillbud, brandfarlig vara	*	*	*	*	*	37	36
Antal rapporterade olyckor eller tillbud, explosiv vara	*	*	*	*	*	1	2
Totalt antal inrapporterade olyckor eller tillbud	57	43	33	29	36	38	38

* Frågorna om antal olyckor för brandfarlig respektive explosiv vara är nya från 2020.

3.5.3 Uppföljning av inträffade olyckor

”Diagram 16” visar hur många kommuner som har en rutin för att följa upp de olyckor som anmäls enligt 12 § FBE. Det har skett en tydlig ökning av antalet kommuner som har en sådan rutin.

Diagram 16. Antal kommuner med rutin för uppföljning av olyckor och tillbud. Svaren är omräknade till enskilda kommuner.

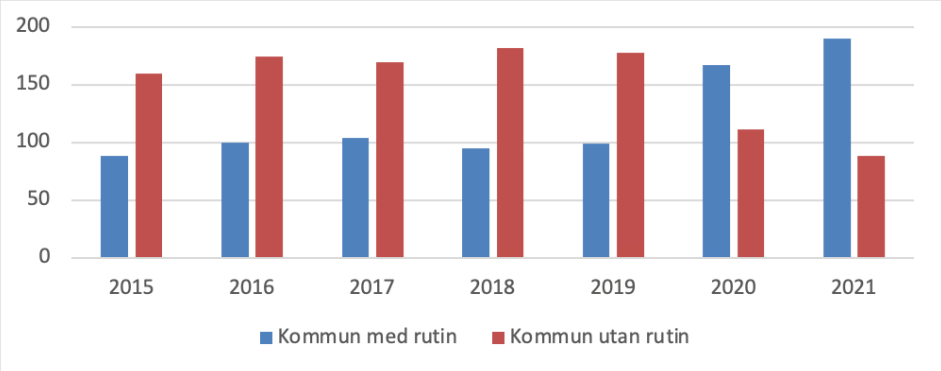

3.6 Utvecklingstrender som kommunerna identifierar

3.6.1 Brandfarliga varor

Av de tillfrågade kommunerna och förbunden anser 37 stycken att det finns områden där det råder en oroande utveckling gällande hanteringen av brandfarlig varor. Det problemområde som de flesta oroar sig för är

- bristande kompetens hos föreståndare eller verksamheter (särskilt på bensinstationer och restauranger)
- låg kunskap om LBE hos de sökande verksamheterna
- omvärldsläget gör att både privatpersoner och företag lagrar större mängder brandfarlig vara
- att det saknas resurser hos kommunerna att hinna med att utföra tillsyn på ett tillfredställande sätt

Andra områden som nämns i svaren är exempelvis

- språkförbistring
- hantering av gas, främst gasol i restauranger
- verksamheter som bedrivs utan tillstånd
- verksamheter som inte bevakar när deras tillstånd löper ut
- hantering av vätgas
- otillåten hantering av brandfarliga varor.

3.6.2 Explosiva varor

Gällande hanteringen av explosiva varor svarar 40 kommuner eller förbund att det finns områden med en oroande utveckling. Det som de flesta oroar sig för är

- kriminellas användning av explosiva varor.
- obefintlig eller dålig kontroll av tillstånd vid försäljning av explosiva varor.
- ogiltiga tillstånd. Användning av utgångna tillstånd, återkallade, indragna eller förfalskade tillstånd. (nationellt tillståndsregister efterlyses av ett par)
- brister vid registerhållning
- felaktig hantering av fyrverkerier och andra pyrotekniska varor. Exempelvis
  - avsiktlig beskjutning med fyrverkerier mot allmänhet och blåljus personal
  - hantering av pyroteknik som leder till bränder, alternativt förstärker effekten hos en brand
  - näthandel och eventuell efterföljande illegal hantering
  - minderårigas användning av pyroteknik.

Andra områden som nämns är

- resursbrist hos kommuner (delvis p.g.a. ökad belastning efter ändring i LBE)
- hantering av s.k. stenspräckare.

3.7 Aktuella frågor, brandfarliga varor.

På frågan om vilka nya ämnen som man har kommit i kontakt med under året, så svarar 49 kommuner eller förbund vätgas och 15 stycken svarar elektrobränslen, se ”Diagram 17”. Det finns även några kommuner som svarar HVO (hydrerad vegetabilisk olja), LNG (liquefied natural gas eller flytande naturgas) eller CNG (compressed natural gas eller komprimerad naturgas) och RME (rapsmetylester). Åtta av de svarande kommunerna har inte kommit i kontakt med några nya ämnen.

Diagram 17. Nya bränslen som kommuner har kommit i kontakt med under året.

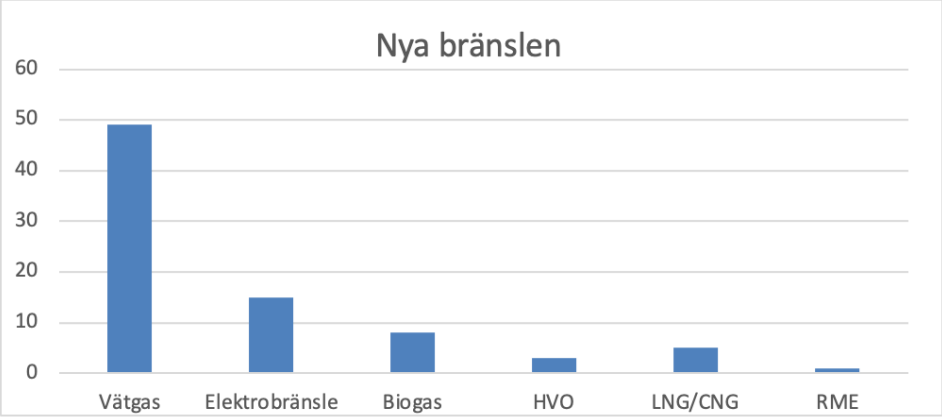

”Diagram 18” visar föreslagna förbättringar eller hinder för en likvärdig prövning av tillståndsärenden gällande brandfarlig vara. 88 kommuner eller förbund anser att vägledningar från MSB skulle kunna bidra till att likrikta prövningen.

Några kommuner har tydliggjort i fritext att det saknas vägledning gällande nya bränslen och då har vätgas särskilt pekats ut. Det är dessutom 50 kommuner som tycker att den egna verksamhetens låga kunskapsnivå utgör ett hinder. Andra beskrivna hinder, som inte framgår av diagrammet, är resursbrist samt att det förebyggande arbetet har prioriteras ner inom den egna organisationen.

Diagram 18. Visar föreslagna förbättringar eller hinder för en likvärdig hantering av tillståndsärenden för brandfarlig vara.

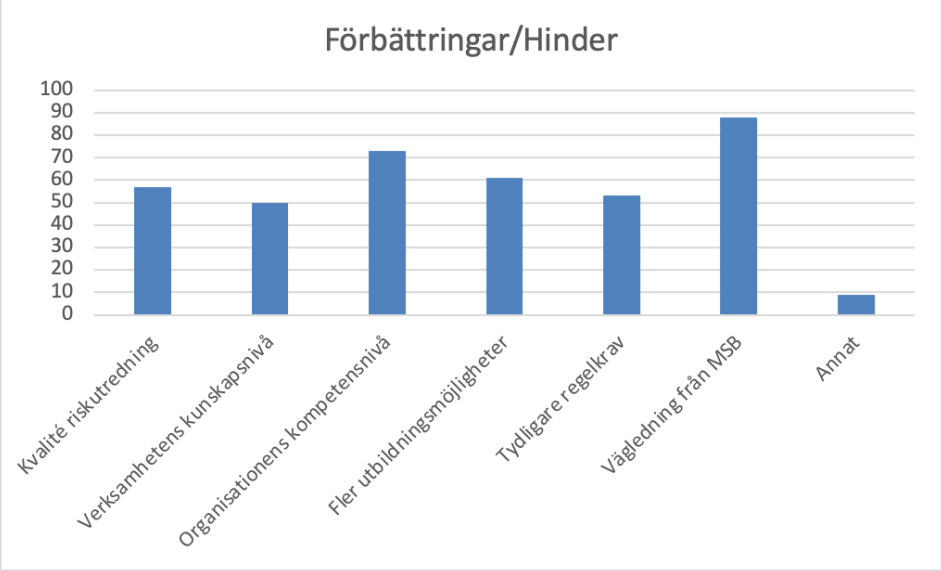

3.8 Aktuella frågor, explosiva varor

Prövningen av föreståndare och deltagare har varit i fokus för kommuner och förbund sedan nya regler införts från och med augusti 2021. Till och med den 1 februari 2022 är det 91 personer som av olika anledningar inte kunnat godkännas som föreståndare eller deltagare. Det är 7 stycken som har överklagat besluten.

Vid MSB:s lämplighetsprövning under samma tidperiod, är antalet personer som inte godkänts 63. För 25 av dessa har besluten överklagats.

3.9 Övriga synpunkter i kommunernas svar

Nedan redovisas kommunernas kommentarer under punkten övrigt i oredigerad form:

- Lättförståeliga vägledningar att delge näringsidkare.
- Fler förklaringar, vanliga frågor mm. på hemsida/fortsbildningstjänsten.Har blivit bra med de ny handböcker som finns. Men kan behövas inom krav på föreståndare mm.
- Inga övriga synpunkter.
- Bra om MSB kunde göra tillsyner på hur en kommun prioriterar med personal gällande både tillstånds och tillsynsverksamheten. För Malung-Sälens kommun är det bara en tjänst för båda dessa uppdrag. 2021 var det t.ex. 750 bygglovsärenden, då kan man se att bygg och miljö förvaltningen är ca 5-6 handläggare men räddningstjänsten är det bara en tjänst. Kommunen består av ca 10 500 innevånare men under högsäsong i Sälen så är det ca 75 000 innevånare. Msb skulle behöva trycka på politiken och ställa krav på mera resurser till den förbyggande verksamheten.
- Önskvärt vore ökad tillsyn från MSB av kommuners tillsyns- och tillståndsverksamhet i syfte att tydliggöra resursbehov/utvecklingsbehov av den ofta nedprioriterade och resursbegränsade verksamheten.
- Stötta kommunerna i deras arbete för att informera/utbilda allmänheten i de krav som ställs för hantering av brandfarliga och explosiva varor, samt andra riktlinjer för hanteringen. Behovet är stort och ibland har kommuner endast en begränsad möjlighet att nå ut. Angående fråga 36: På ett sätt finns rutiner i och med att vi kontrollerar tillbud/olyckor (även de med risk för negativ händelse) vid tillsyn enligt LBE, genom att fråga verksamheten, alternativt kolla i deras databas för inträffade tillbud. Vid larm/automatlarm genomförs alltid händelserapporter där det framgår information om händelsen, där man kan koppla händelsen till hantering av brandfarlig/explosiv vara enligt FBE. Jag skulle dock vilja påstå att detta arbete måste utvecklas. Kommunen kan göra mer för att förtydliga exempelvis kontaktväg och tillvägagångssätt för att rapportera in tillbud/händelser i enlighet med 12§.
- Gasföreskriften är bra. Gäller frågorna 30 0ch 31 2020?
- Nya kraven i LBE är någorlunda luddiga, behövs mer stöd för räddningstjänsten med hur kraven på exempelvis anmälning och prövning av deltagare ska tolkas rent praktiskt. Nya LBE-kraven innebär också utökad handläggning av räddningstjänst, vilket kräver en omställning i resursfördelning inom organisationen.
- Mer nationell likriktning
- Corona och tjänstledighet har gjort att tillsynsplanen ej har fullföljts.
- Stor tveksamhet till samhällsnyttan med den extrema utökningen av bakgrundskontroller av alla & envar som på något sätt tangerar tillståndspliktiga (Brfv/Ex) verksamheter.
- Enkelt material som kan delas ut som hjälp till verksamheter, t.ex. för fyrverkeriförsäljningsställen.
- Nya kraven i LBE är någorlunda luddiga, behövs mer stöd för räddningstjänsten med hur kraven på exempelvis anmälning och prövning av deltagare ska tolkas rent praktiskt. Nya LBE-kraven innebär också utökad handlägg-

ning av räddningstjänst, vilket kräver en omställning i resursfördelning inom organisationen.

- Vissa av våra svar blir något missvisade då vi i vissa fall har rutiner för explosiva varor men inte brandfarliga varor och ett riktigare svar hade för oss varit ”Delvis”.
- Kompetens och vägledning vid tillståndsprövning. Stöd till tillståndsgivare. Verka för en likvärdig hantering över landet.
- Verka för att utöka möjligheten att styra försäljning av fyrverkerier under en begränsad tid på året. NÄRF önskar att MSB utökar de artiklar som omfattas av tillståndsplikt på samma sätt som gjordes med raketer med styrpinne. Syftet med vår önskan om utökad tillståndsplikt är att minimera de artiklar av typen airbombs och liknande som på ett enkelt sätt kan avfyras från handen.
- Utbildningsmaterial för verksamheter och föreståndare.
- Vi har redan börjat se det orimliga i att göra lämplighetsbedömningar för personer som har betydande inflytande över ett AB, framförallt när det gäller brandfarlig vara. Dessa bolag är inte sällan nationella/internationella storbolag. Här skulle det önskas mer stöd/förändring.
- Utbildning vid fastställande av ny föreskrift brandfarlig vara
- Påverka lagstiftaren om begränsningar i tid för försäljning samt vilka typer av fyrverkerier som får säljas. Vi har de senaste åren blivit beskjutna av fyrverkerier från den dag de börjar säljas i handeln. Detta pågår fram till trettonhelgen. Skolor, trapphus och balkonger utsätts för sabotage med fyrverkeripjäser. Vi tror att ett tillståndskrav för privatpersoner hade kunnat förbättra situationen.
- Erbjuda mer nationellt underlag över oroande utveckling inom områdena, samt goda erfarenheter från tillstånds-/ansökningshantering (nationell likriktade tillståndsprocesser).
- Generellt får vi väldigt sällan information från verksamheterna när de får tillbud.
- Ny personal och undermålig bokhållning vid Räddningstjänsten Östra Kronoberg innebär svårigheter vid inhämtning av information för besvarandet av vissa frågor. Viss osäkerhet finns därför i många svar.
- Det hade varit fördelaktigt med en handbok/samling av allmänna råd för att likrikta arbetet med tillståndsprövning-LBE, i stort har vår organisation märkt att lagtextens tolkningsbarhet innebär att ”enkla” frågor kan ta lång tid att utreda och diskutera fram ett förhållningssätt till.
- Vätskeföreskrifterna - ta till er av synpunkterna
- Enligt §12 FBE är det tillståndsinnehavarens ansvar att underrätta tillsynsmyndigheten om olycka eller risk för olycka. SSBF har inte mottagit någon anmälan från tillståndspliktig verksamhet om tillbud eller olycka till följd av brand eller explosion i tillståndspliktig hantering. SSBF har kännedom om att Energigas får in rapporter men det är inget som förmedlas vidare till oss. SSBF har generella rutiner för att utreda olyckor i alla områden vilket också innefattar olyckor med brandfarlig eller explosiva varor om detta bedöms relevant. En bedömning sker alltid innan en eventuell utredning startas.
- Vi är underbemannade och mäktar inte med.
- Vi har utöver ovanstående tillståndsansökningar under 2021 tagit emot 63 anmälningar om deltagare/föreståndare för hantering av explosiv varor.

- MSB får troligtvis flertalet frågor från räddningstjänster ute i landet. Offentliggör det så att fler får lära sig.
- Skulle behövas några ”uppsamlingsheat”, dagar där man diskuterar föreskrifter etc tillsammans i grupp, lett av MSB. Som seminarium som hålls i några olika städer.
- Fortbildningskurser i tillsyn för både brandfarliga och explosiva varor.

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
651 81 Karlstad Tel 0771-240 240 **www.msb.se**
Publ.nr MSB2123 - december 2022 ISBN 978-91-7927-331-6